

การศึกษาเชิงวิเคราะห์สารัตถธรรมที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ เพื่อพัฒนานักศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา

Analytical Study of Dhamma in jinakalamalipakaranan to Develop Students through to Buddhist Approach

ประยูร ป้อมสุวรรณ
สมพร เหลาฉลาด*

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สารัตถธรรมในชินกาลมาลีปกรณ์และ 2) สังเคราะห์หลักธรรมไปใช้พัฒนานักศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนาแบบของการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์สารัตถะในชินกาลมาลีปกรณ์และสังเคราะห์หลักธรรมเพื่อนำมาพัฒนานักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

จากการวิจัยพบว่า สารัตถะทั่วไปแบ่งเป็นตอนใหญ่ ๆ ได้ 2 ตอน คือก่อนพุทธกาล จนถึงประสูติและตรัสและภายหลังจากตรัสรู้แล้ว ถึงการสืบพระศาสนามาจนถึงสุวรรณภูมิและนำสืบต่อกันมาด้วยความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับมา ชินกาลมาลีปกรณ์เป็นคัมภีร์ที่ทรงคุณค่าด้านการนำสืบลำดับมาของพระพุทธศาสนา เป็นคัมภีร์ที่มีการประพันธ์เป็นภาษาบาลีเป็นการประพันธ์ที่มาพร้อมด้วยอรรถรสของลักษณะการประพันธ์ โดยออกมาในรูปแบบเป็นร้อยแก้วมีร้อยกรองผสมผสาน ประเพณีวัฒนธรรมด้านการศาสนา เช่น การสร้างพระเจดีย์ การสร้างวัด การทำบุญในงานสำคัญต่าง ๆ การแสดงความเอื้อเฟื้อ และความสามัคคีกัน

ของชุมชน ด้านการปกครองพระพุทธศาสนาได้นำหลักธรรม คือการปกครองด้วยระบบธรรมาธิปไตย ซึ่งเป็นการนำเอาของชัยไปปลูกฝังให้กับประเทศนั้น ๆ เพื่อเป็นการนำร่องในการปกครองด้วยสันติวิธี ด้านการศึกษา วิธีการศึกษาของพระพุทธศาสนาเป็นการใช้ชีวิตมากกว่าการเรียนวิชา

รูปแบบการพัฒนานักศึกษาทั้ง 4 ด้านดังนี้ การพัฒนาด้านกายภาพ ความนอบน้อม ความเคารพ บำจายภายนอกความต่างของบุคคลจริตหลักวิริยะ ภาวะผู้นำเชิงบวก ศีล-ทาน เน้นการพัฒนาเกี่ยวกับจิต กิจกรรมศรัทธา ฉันทะที่ต่างกัน อดทน หลักจิตสาธารณะ จิตที่ตั้งมั่น สมาธิ กุศลกรรมบถ สมาธิ เน้นหลักพัฒนาปัญญา การยอมรับเพื่อพัฒนาปัญญาที่สั่งสมพัฒนา ชื่อสัตย์ หลักจิตกุศล แนวทางสั่งสมบุญ ปัญญา บุญกิริยาวัตถุ หลักพัฒนาสังคม ความสามัคคี สังคมที่แตกต่างทำให้รูปแบบชีวิตต่างกัน หลักสร้างสังคมเข้มแข็ง สังคหวัตถุ หลักสร้างสามัคคีหลักบารมี

* อาจารย์ คณะ.....???? มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เหตุการณ์ที่เป็นแบบอย่างอันดีงามซึ่งประกอบด้วยหลักธรรมมากมาย เช่นหลักศีล สมาธิ ปัญญา หรือ ไตรสิกขา ในการปกครองของกษัตริย์ในแต่ละยุคสมัยที่นับถือพระพุทธศาสนา หลักสังคหัตถุ ที่ใช้ในการสามัคคีต่อกันและกันของประชาชนและผู้ปกครอง หลักการรักษาศรัทธา เช่นการสร้างวัด สร้างเจดีย์ สร้างหลักธรรมคำสอน ด้านเหตุการณ์ที่เหมาะสมแก่การประยุกต์พระธรรมมาใช้พัฒนา เช่น การแข่งขันการสร้างเจดีย์หรือสร้างความดีแทนการฆ่าเพื่อชิงเมือง การมีน้ำใจเพื่อนำเอาพุทธรูปแก่นั่นหันมาบูชา ของเมืองใหญ่ ๆ ในอดีต การช่วยเหลือกันในการปกครองไม่แก่งแย่งเพื่อขยายขอบเขต เพราะเห็นแก่ทุกข์ร้อนประชาชน

Keywords : สวรรค์ธรรม หลักพัฒนา การพัฒนา ด้วยหลักธรรม

Abstract

Research Functional analysis of the fair exposition in Mali's interim study were to develop along this Buddhism. A study to analyze And synthetic The events in Buddhism especially memorable and historic events took a pretty good model used in the study and development.

This research aims to study the functional justified in Mali's interim exposition. The researchers analyzed the processes used to analyze principles. And take the main event worth preserving application guide the students to achieve a good Buddhist. The synthesis of the principles right. Research found that In Mali's interim Exposition, the event is a good example, which contains the main principles such as intellectual precepts, meditation or threefold in the rule of the king in the era of

Buddhism. The main object Sangahavattu The unity of the people against each other and their parents. Keeping the Faith Creating such a pagoda temple built Doctrinal.

Event suitable for applications such as preaching to develop competition to build the pagoda. Or a great city to compete for the killing. The kindness to take kenhantns Buddhist worship. In the past, the assistance of major cities in the region do not struggle to expand. Because people upset

The parents of the woman or give her a great example. Her parents Chamadevi key role creeks finish. To be fair to give homage to the city as bait in any other city of kings and rulers. The Buddha and the monks represent another tribute.

Keywords : Dhamma essence; Principle of development; Development with Dhamma principle

บทนำ

ความเป็นมาของหลักฐานที่สำคัญในการสืบทอดรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาวไทยพุทธ แสง มนวิฑูร ผู้แปลคัมภีร์ชินกาลมาลีจากภาษาเขมรเป็นภาษาไทย และได้ตั้งชื่อคัมภีร์ว่า “ชินกาลมาลีปกรณ์” ได้กล่าวถึงประวัติของพระรัตนปัญญาผู้แต่งชินกาลมาลีปกรณ์ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และด้านศาสนาที่ว่าด้วยการแก้แค้นที่ต้องศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาว่า

พระรัตนปัญญาเถระ เป็นชาวเมืองเหนือ มีผู้ยืนยันว่า ท่านเป็นชาวเมืองเชียงราย และเป็นเชื้อพระวงศ์ของพระเจ้ามังราย บวชอยู่วัดพระแก้ว เมืองเชียงราย ต่อมาท่านไปอยู่เมืองเชียงใหม่ ที่วัด

สีหฬาราม ปัจจุบันคือวัดเจติยเจ็ดยอด ท่านได้รับฉานคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์นี้ ในรัชสมัยของพระเจ้าติลกปนัดดาธิราช ขณะเมื่อรจนาคบเป็น พ.ศ. 2060 ขณะนั้นท่านมีพรรษาได้ 23 พรรษา แต่ท่านจะบวชเมื่ออายุเท่าไรไม่ทราบ ถ้าคิดว่าท่านบวชเมื่ออายุครบบวชคืออายุย่างเข้า 21 ปี ท่านก็ต้องมีอายุย่างเข้า 44 ปี ประมาณว่า ท่านคงเกิดในราว พ.ศ. 2016 ในระยะนี้เป็นรัชสมัยของพระเจ้ายอดเชียงราย พระราชปนัดดาของพระเจ้าติลก หลังจากพระเจ้าติลกสวรรคตแล้ว 21 ปีเท่านั้น และท่านผู้รจนานี้ได้อยู่มาจนถึงแผ่นดินพระเกษเกล้า การค้นหาหลักฐานว่าพระรัตนปัญญาเป็นเชื้อพระวงศ์ของพระเจ้ามังราย ดังที่แสง มนวิฑูรกล่าวไว้ นั้น พึงพิจารณาหลักฐานที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ตอนหนึ่งว่า ใน พ.ศ. 2055 พระเจ้าติลกปนัดดาธิราช ทรงกระทำการผูกสัมมาที่วัดมหาโพธาราม ในกาลนั้น พระอภัยสารทมหาสามี กับพระมหาเถระเจ้าอาวาสมหาโพธารามเป็นผู้สวดสี่มาสสมมติกรรมวาจา มีพระเถระมาร่วมในพิธีจำนวนมาก รายนามพระเถระที่ระบุไว้มีพระรัตนปัญญา พระเถระนครพะเยา และพระรัตนปัญญา พระเถระนครลำปาง รวมอยู่ด้วย กล่าววาทะพระเถระเหล่านั้นเป็นรัตตัญญู คือ มีความเชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก รู้พระวินัย เป็นเจ้าคณะใหญ่และเป็นอาจารย์ของคณะสงฆ์

จากความเห็นของนักวิชาการ และหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์ ทำให้ทราบประวัติของท่านว่า ท่านมีชื่อเสียง มีความรู้ความสามารถในพระไตรปิฎกและอรรถกถา และมีชีวิตอยู่จริงเป็นชาวเมืองเหนืออาจจะเป็นเมืองใดเมืองหนึ่งในมณฑลเมืองเหนือ และมีชีวิตอยู่ในสมัยที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง พระเถระานุเถระในสมัยนั้นเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาบาลี มีการศึกษาเล่าเรียนกันอย่างกว้างขวาง ถึงขั้นสามารถแต่งคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาบาลี และสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อมาจนถึงปัจจุบัน อนึ่งคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถายังมีอยู่สมบูรณ์และได้รับการศึกษาเรื่อยมา

การประพันธ์ของพระอรรถกถาจารย์ และพระฎีกาจารย์นั้นก็เป็นการรักษาวงศ์ของนักปราชญ์เป็นการประพันธ์ในลักษณะที่รักษาหลักคำสอนและยืนยันความเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาที่มีการรักษาเนื้อหาคำสอนที่เป็นหลักเอาไว้ได้อย่างยาวนานตลอดมา

การแสดงวิวัฒนาการความเป็นมาในลำดับขั้นแรกของการปริวรรตหรือความเป็นมาของการนำสืบลำดับกันมาของเอกสารข้อมูล เป็นสิ่งที่นำเสนอตามกาลเวลา เมื่อถึงภายหลังพุทธกาลประมาณ 500 ปี เป็นช่วงของอรรถกถาจารย์ ที่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดช่วงพุทธกาลอยู่ และสืบลำดับมาเมื่อ ประมาณ 900 ปี ก็เป็นช่วงของอรรถกถาจารย์อีกช่วงหนึ่งภายหลังจากนี้ จึงเป็นการเรียกชื่อเป็นฎีกาจารย์และอาจารย์ เพื่อให้เห็นลำดับในการสืบทอดกันมาของลักษณะที่เด่นที่สุดของภาษาที่สืบทอดพระพุทธพจน์ สามารถสรุปลงง่าย ๆ ดังนี้

พุทธกาล เรียก สมัยพุทธกาล, หลังพุทธกาล ถึงสังคายนาครั้งที่หนึ่ง เรียก สมัยพุทธสาวก, พุทธกาล ถึงการสังคายนาครั้งที่สาม เรียก อรรถกถาจารย์, สังคายนาครั้งที่หนึ่ง ถึงครั้งที่หก เรียก อรรถกถาจารย์ และฎีกาจารย์, สังคายนาครั้งที่เจ็ดถึงครั้งที่เก้าในไทย เรียก ฎีกาจารย์และอาจารย์

ข้อมูลนี้ผู้วิจัยสรุปเรียกเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นในการทำวิจัยและเรียกคัมภีร์ที่จะนำมาวิจัยได้อย่างถูกต้อง คือนางานประพันธ์ของพระฎีกาจารย์และอาจารย์มาศึกษาวิจัยให้เกิดผลเพื่อจะเป็นการอนุรักษ์และดำรงรักษา กระทั่งเป็นการสืบต่อปณิธานอันดีงามในสิ่งที่ควรสืบต่อไปในอนาคตต่อไป

รากฐานของวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในประเทศไทย พระพุทธศาสนาถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อคนไทยทั้งด้านความเชื่อความคิด ทัศนคติ การประพฤติปฏิบัติ การดำเนินชีวิต พฤติกรรม ด้านศิลปะทัศนกรรม ประติมากรรม วรรณคดี เป็นต้น ดังนั้น วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาและวรรณคดีที่ได้ประมวลความเป็นพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างประณีต ทรงคุณค่า

เหมาะแก่ความเป็นวรรณกรรมชั้นเลิศทางประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาคือชินกาลมาลีปกรณ์ ถือได้ว่าแต่งได้จับใจในอรรถรสแห่งการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักฐานชั้นเอกสำหรับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาไว้อย่างกระจ่างแจ้ง ควรแก่การศึกษาวิจัยยั้งนัก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการประยุกต์ภาษาบาลีซึ่งถือว่าเป็นภาษาของชาวอินเดียในสมัยพุทธกาลได้เผยแพร่มาสู่ประเทศไทย บรรจบ พันธมธ (2518) ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช สุชาติ หงษา (2550)

ในการแต่งหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ถือได้ว่าเป็นตำนานและเรื่องเล่าสืบกันมาที่มีนัยสำคัญทางประวัติศาสตร์ ชินกาลมาลีปกรณ์แต่งในสมัยล้านนา เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของพระพุทธศาสนาแต่ผู้แต่งได้แต่งให้เกิดสรรเสริญคดีมีความไพเราะและความสวยงามตามสมควร ทั้งยังได้ประกาศให้ทราบถึงชนบทรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมในยุคหนึ่ง ๆ รวมทั้งความเชื่อ ศาสนา การเมือง รวมถึงเศรษฐกิจการปกครอง รูปแบบในการใช้ชีวิตในระบบสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา

ในด้านหลักธรรมและเนื้อหาที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ถือได้ว่าเป็นหลักปฏิบัติของชาวพุทธที่ควรนำมาศึกษาวิจัยและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านพฤติกรรมจริยธรรม ด้านจิตใต้สติปัญญาและด้านสังคม ซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาตนตามแบบอย่างของชาวพุทธ

ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาถึงสารัตถธรรมที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาถึงความรุ่งเรืองและหลักเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์เพื่อที่จะได้วิเคราะห์และสังเคราะห์นำหลักต่าง ๆ นั้นมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาและประยุกต์ใช้ในชีวิตตามหลักการครองชีวิตให้มีความเหมาะสม

การศึกษาวិชาการทางธรรม มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มพูนข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการรู้เห็นและควบคุมความคิดรวมทั้ง

การกระทำต่าง ๆ เพื่อให้พันทุกข์ทางจิตใจของตนเองเป็นหลักและไม่เบียดเบียนผู้อื่น คล้ายกับวิชาจิตวิทยาในการดับความทุกข์ และวิชาพัฒนาจิตใจให้ประเสริฐ

การศึกษาวិชาการทั้งทางโลกและทางธรรมไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งฝึกปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันไปด้วย จะทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ มีความชำนาญจนสามารถศึกษา ปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป คือโดยมุ่งละชั่ว (อกุศล) ทำดี (กุศล) จึงทำให้มีจิตใจมีความบริสุทธิ์ผ่องใส ไม่มีความทุกข์ ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐของนักศึกษา

ครั้นเมื่อจบการศึกษาแล้วนักศึกษาก็จะสามารถดูแลตนเองทั้งทางโลกและทางธรรมได้เป็นอย่างดี ทำให้ประสบความสำเร็จของชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมไปพร้อม ๆ กัน

ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาถึงสารัตถะที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาถึงความรุ่งเรืองและหลักเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์เพื่อที่จะได้นำหลักต่าง ๆ นั้นมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาและประยุกต์ใช้ในชีวิตและเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาได้อย่างแท้จริงตามความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สารัตถธรรมในชินกาลมาลีปกรณ์
2. เพื่อสังเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏมาพัฒนานักศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบของการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มี 1 ชุด ได้แก่ แบบสังเคราะห์หลักธรรม การเก็บรวบรวมข้อมูล ชั้นที่ 1 ศึกษาคัมภีร์ปฐมภูมิ คือเอกสารและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เช่น

พระไตรปิฎก อรรถกถาและวรรณกรรมที่รวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวกับคัมภีร์ภาษาบาลี และภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับชินกาลมาลีปกรณ์ ชั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือสำหรับบันทึกเนื้อหาหลักธรรมและหลักสารัตถะอื่น ๆ ที่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ชั้นที่ 3 นำเครื่องมือที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของเนื้อหาที่จะศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงกับแนวทางที่ศึกษา ชั้นที่ 4 นำเครื่องมือคือแบบบันทึกเนื้อหามาใช้ในการเก็บข้อมูลที่ศึกษา ชั้นที่ 5 นำหลักฐานที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจำแนกเนื้อหาออกเป็นส่วนต่าง ๆ ให้ชัดเจนคือเนื้อหาที่เป็นหลักธรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์ด้านเนื้อเรื่อง เนื้อหาสาระที่สำคัญของชินกาลมาลีปกรณ์ ชั้นที่ 6 การตีความเนื้อหาอธิบายหลักธรรมและตีความสารัตถะพร้อมทั้งอธิบายเนื้อหาที่มีปรากฏ ชั้นที่ 7 สังเคราะห์เนื้อหาปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ ชั้นที่ 8 สังเคราะห์หลักธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนานักศึกษา ชั้นที่ 10 นำหลักธรรมที่สังเคราะห์ขึ้นมาพัฒนานักศึกษาตามรูปแบบที่เหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เนื้อหาหลักธรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สารัตถะทั่วไปคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นคัมภีร์ที่ทรงคุณค่าด้านการนำสืบลำดับมาของพระพุทธศาสนา เป็นคัมภีร์ที่มีการประพันธ์เป็นภาษาบาลี ซึ่งเป็นการทรงไว้ซึ่งคุณค่าด้านภาษาและคุณค่าของการอนุรักษ์ภาษาแบบดั้งเดิมอันเป็นต้นตอภาษาคือภาษาที่มีแบบแผนเป็นการประพันธ์ที่มาพร้อมด้วยอรรถรสของลักษณะการประพันธ์ รูปแบบเป็นร้อยแก้วผสมผสานกับร้อย

ประเพณีวัฒนธรรมด้านการศาสนา เช่น การสร้างพระเจดีย์ การสร้างวัด การทำบุญในงานวันสำคัญต่าง ๆ ก็เป็นประเพณีที่เกิดมาจากพระพุทธศาสนาแต่โบราณกาล การดำรงไว้ซึ่งประเพณีเหล่านั้นเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการ

แสดงออกถึงความอ่อนโยนภายในจิตใจ และเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อ และความสามัคคีกันของชุมชนเหล่านั้น แต่พระพุทธศาสนาเข้ามาเพื่อทำให้เห็นว่ามีหนทางที่โดดเด่นกว่าในการสร้างพิธีกรรมอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนา ซึ่งพระพุทธศาสนา นำเอาจิตวิทยาศาสนามาเผยแผ่ให้เป็นทางประเสริฐ ยิ่งขึ้นมากกว่าเพียงแต่การกระทำพิธีกรรมด้านการล้างผลาญเอาชีวิต

ด้านการปกครองเป็นคัมภีร์ที่ให้ความละเอียด ด้านลักษณะการปกครองของกษัตริย์หรือระบบในการปกครองพระพุทธศาสนาเข้าไปมีบทบาทในการปกครองทำให้เมืองนั้น ๆ เป็นคัมภีร์มีลักษณะการนำสืบลำดับมาของพระพุทธศาสนาได้นำหลักธรรม คือการปกครองด้วยระบบธรรมาธิปไตย ซึ่งเป็นการนำเอาธงชัยไปปลุกฝังให้กับประเทศนั้น ๆ เพื่อเป็นการนำร่องในการปกครองด้วยสันติวิธีต่อไป

ด้านการศึกษา ในพระพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาไปถึงที่ใดการศึกษาก็เข้าถึงที่นั้น

ด้านจิตใจในคัมภีร์ได้แสดงถึงวิถีของจิตของผู้ที่ได้รับการสืบทอดหลักคำสอนพระพุทธศาสนา ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงไปในวิถีการดำเนินชีวิต เช่นในยุคสมัยหรือปัญญา มีธรรมสงครามที่กล่าวขานกันถึงหลักในการตีเมือง หากมีการแข่งขันด้วยการสร้างเจดีย์ และผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะมีการประกวดกันหลายมุมมอง เช่นสถาปัตยกรรม จิตรกรรม วิจิตรศิลป์ มากกว่าที่จะเป็นการสร้างเจดีย์อย่างเดียว แทนที่จะทำสงครามสู้รบกันด้วยอาวุธดั้งแบบเดิม แต่กลับมาสู้กันด้วยการสร้างพระเจดีย์ ทำให้เห็นมุมมองที่ต่างออกไป เมื่อมีพระพุทธศาสนามาประดิษฐานอยู่ในเมืองเหล่านั้น

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงลักษณะของประเพณีวัฒนธรรมที่มีปรากฏในปัจจุบันอันเชื่อมโยงมาตั้งแต่อดีต ได้พบหลักธรรมที่สามารถพัฒนานักศึกษา ทั้ง 4 ด้านดังนี้

การพัฒนาด้านกายภาพ ความนอบน้อม

ความเคารพ บัจจัยภายนอกความต่างของบุคคลจิต
หลักวิริยะ ภาวะผู้นำเชิงบวก ศิล-ทาน

การพัฒนาเกี่ยวกับจิต กิจกรรมศรัทธา จันทะ
ที่ต่างกัน อุดทน หลักจิตสาธารณะ จิตที่ตั้งมั่น สมาธิ
กุศลกรรมบถ สมาธิ

หลักพัฒนาปัญญา อธิปัญญาคือภาวนา
ปัญญาสู่ตระเตรียมรู้ หลักคิดไตรตรองจินตตามยปัญญา
หลักจิตกุศล หลักสิ่งสมบุญ ปัญญาเกิดจากการคิดแนว
โยนิโสมนสิการ 10 บุญกิริยาวัตถุ 10

หลักพัฒนาสังคม ความสามัคคีคือปรีหานิยธรรม
หลักสร้างสังคมเข้มแข็ง สังคหวัตถุ ฆราวาสธรรม
หลักบารมี

อภิปรายผล

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพบว่าลักษณะเนื้อหา
เป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ในพระพุทธศาสนาตั้งแต่
เริ่มต้นก่อนจะเกิดพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

การสืบเนื่องมาของพระพุทธศาสนาตั้งแต่
อดีตนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมากจึงได้มีการเล่าอย่างละเอียด
เพื่อเป็นการสืบลำดับของการนำเอาพระพุทธศาสนา
ซึ่งเป็นหลักฐานที่มีขึ้นตอนนำสู่การวิจัยด้านเอกสารได้
อย่างเป็นระบบ มีการยกลำดับของพระพุทธศาสนา
ที่สืบต่อกัน และทางเดินของคำสอนในภูมิภาคต่าง ๆ
ที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกไป สามารถนำสืบถึง
หลักฐานและการคงอยู่ของพระพุทธศาสนาในถิ่นนั้น ๆ ได้
โดยมีคำสอนและหลักฐานด้านศิลาจารึก รวมทั้งคัมภีร์
ไบเบิลที่เป็นภาษาต่าง ๆ ล้วนเป็นการแสดงให้เห็นถึง
ความยิ่งใหญ่ของผู้นำพระพุทธศาสนาสืบมาเป็นลำดับ
สอดคล้องกับแก่นความสำคัญของพระพุทธศาสนา

หลักสำหรับการประยุกต์เหตุการณ์ที่เหมาะสม
แก่การศึกษานำมาประยุกต์พัฒนานักศึกษากล่อ
พระพุทธรูปเป็นการจำลองพระพุทธลักษณะให้ปรากฏ
อยู่สืบไปหลักการพัฒนากายและสังคม การสร้างวัด
การสร้างวัดมีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธองค์ยังทรงดำรง
พระชนม์ชีพอยู่ พุทธศาสนิกชนสร้างวัดขึ้นเพื่อถวายเป็น

ที่อยู่ของพระภิกษุสงฆ์ ในชุกกาลมาลีปกรณ์ประเพณี
เกี่ยวกับการสร้างวัดมีอยู่หลายตอนเช่น พระเจ้า
อาทิจทรงสร้างวัดพระธาตุเจดีย์หลวงพร้อมทั้งพระธาตุ
เจดีย์หลวง ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ
พระเจ้ากือนา โปรดให้สร้างวัดบุปผารามมหาวิหาร
ในพระราชอุทยานของพระองค์ในปี พ.ศ. 1914 แล้ว
พระองค์ทรงนิมนต์พระสุนทรเถรเจ้าจารย์ราชาอยู่ และ
พระองค์ทรงอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ทุกรูปในวัดบุปผาราม
มหาวิหาร

การฟังธรรมพระภิกษุสงฆ์ทำการเทศนา
พระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ส่วนพุทธศาสนิกชน
ต่างมาฟังพระธรรมเทศนา เพราะความเชื่อในอันิสงส์
ของการฟังพระธรรมเทศนา และนำเอาหลักธรรมใน
พุทธศาสนาที่พระเทศนาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน เช่น
พระเจ้าติโลกปนัดดาธิราชโปรดให้เขียนคัดลอกมหาชาติ
และพระองค์ทรงสดับเทศน์มหาชาติจากฉบับที่พระองค์
ทรงโปรดให้คัดลอก สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา
เหินสุข (2549) ได้ทำการศึกษาการสื่อสารและการขัดเกลา
ทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวกับ
สถาบันทางศาสนา พบว่าสถาบันทางศาสนามีบทบาทสูงสุด
ในการสื่อสารเพื่อขัดเกลาด้านการยึดบาปบุญแก่นักศึกษา
แสดงให้เห็นนักศึกษาเห็นว่ายังมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
จิตใจ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา อาจจะ
ทำในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการ
ร่วมมือระหว่างตัวแทนทางศาสนากับสถานศึกษา จัดค่าย
พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักศึกษา เป็นต้น
สรุปได้ว่า สถาบันทางศาสนา นับว่าเป็นกลไกที่สำคัญ
อย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่
นักศึกษา เพราะถือว่าเป็นแหล่งที่รวมจิตใจ และเป็น
สัญลักษณ์ของความดีทั้งปวง แต่การปลูกฝังคุณธรรม
จะต้องมีการพัฒนารูปแบบ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เน้น
ให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น
แรกนาขวัญ การแรกนาขวัญเป็นการทำพิธีบูชาบวงสรวง
มีประจำที่นา ที่เรียกกันว่า “ผีตาแฮก” ซึ่งพิธีนี้มีลักษณะ

ใกล้เคียงกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้ พิธีนี้เป็นพิธีเก่ามีปรากฏอยู่ในชินกาลมาลีปกรณ์คือ พระสิทธัตถะกุมาร ประทับอยู่ที่ใต้ต้นไม้แล้วกระทำอาณานิปาสนติ ซึ่งเป็นขณะเดียวกับพระราชพิธีดาทรงประกอบพิธีแรกนาขวัญอยู่และการลอยเคราะห์ การลอยเคราะห์ในชินกาลมาลีปกรณ์นั้นมีอยู่ตอนเดียวคือ ชาวเมืองหริปุณฺณชัยประสบกับอหิวาตกโรคระบาดในเมืองหริปุณฺณชัย จึงอพยพหนีไปอยู่ที่เมืองสะเทิม แต่ถูกเจ้าเมืองรบกวณ จึงอพยพหนีไปอยู่เมืองหงสาวดี เมื่อโรคระบาดได้หายไปแล้วชาวเมืองก็อพยพกลับมาอยู่ที่หริปุณฺณชัยตามเดิม ประชาชนเหล่านั้นก็จัดให้มีการลอยกระทงเพื่อเป็นการสักการะบ้านเมืองเพื่อมิให้เกิดโรคระบาดอีก และอีกอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการระลึกถึงญาติพี่น้องที่เมืองหงสาวดี โดยกระทงที่ลอยนั้นจะลอยไปสู่เมืองหงสาวดี ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้แม้ว่าชินกาลมาลีปกรณ์เป็นคัมภีร์ที่กวีรจนารขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมประวัติของพุทธศาสนา ตลอดจนตำนานต่าง ๆ ทางศาสนาไว้ แต่ก็มีแทรกอยู่เป็นอันมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของชินกาลมาลีปกรณ์ที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของล้านนาไทยในสมัยนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2552) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนใน 7 สถาบันของสังคมไทย อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจ เอกชน สื่อและสื่อสารมวลชน เห็นว่ามีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันด้วยดีคือ 1) ความพอเพียง 2) ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3) ความกตัญญูกตเวที 4) ความซื่อสัตย์ซื่อตรง 5) ความเสียสละ 6) ความมีวินัย 7) ความอดทนอดกลั้น 8) ความรับผิดชอบ 9) ความขยันหมั่นเพียร และ 10) ความมีสติ และสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ได้สรุปสาเหตุของ

พฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ งานวิจัยพื้นฐานนี้เป็นงานวิจัย 3 ประเภทคือ งานวิจัยเชิงความสัมพันธ์ งานวิจัยเชิงทดลอง และงานวิจัยเชิงทดลองพัฒนาหรือเสริมสร้างจิตลักษณะบางประการ ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่ศึกษาทั้งสาเหตุจากภายใน เช่น ลักษณะทางจิต บุคลิกภาพ และสถานการณ์ภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเห็นแบบอย่างจากเพื่อน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจไฟลัมฤทธิ์

ส่วนที่เป็นดอกผลของต้นไม้อัจฉริยะธรรมของคณดี คือคนที่ทำความดี ละเว้นความชั่ว พฤติกรรมของคณเก่งคือ คนที่ทำงาน ประกอบอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง ทำเพื่อส่วนรวม การที่จะเป็นคณเช่นนี้ได้ต้องเกิดจากสาเหตุที่ดี ส่วนของลำต้นคือ ลักษณะทางจิตที่เหมาะสม ได้แก่ การมีทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมนั้น ๆ เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวม หรือด้วยหลักคุณธรรมสากล มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน มีแรงจูงใจไฟลัมฤทธิ์ มีความเชื่ออำนาจในตน

หลักพัฒนาจิตและสังคม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา เห็นสุข (2549) ได้ทำการศึกษาการสื่อสารและการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางศาสนา พบว่า สถาบันทางศาสนามิบทบาทสูงสุดในการสื่อสารเพื่อขัดเกลาด้านการยึดบาปบุญแก่นักศึกษา แสดงให้นักศึกษาเห็นว่ายังมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา อาจจะทำในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการร่วมมือระหว่างตัวแทนทางศาสนากับสถานศึกษา จัดค่ายพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ นักศึกษา เป็นต้นสรุปได้ว่า สถาบันทางศาสนา นับว่าเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักศึกษา เพราะถือว่าเป็นแหล่ง

ที่รวมจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของความดีทั้งปวง แต่การปลูกฝังคุณธรรมจะต้องมีการพัฒนารูปแบบ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น สอดคล้องกับ อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในเชิงลึก จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 20 แห่ง จากการศึกษาพบว่า สภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยจะเน้นทั้งความรู้การปฏิบัติ และความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

2. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม โดยใช้การปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน 4 แนวทางในการปฏิบัติ

3. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านตัวแทนทางสังคม

นอกจากนี้หลักหลักคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับหลักกระทรวงศึกษาธิการ 8 ประการ ที่ควรเร่งปลูกฝังประกอบด้วย (1) ขยัน (2) ประหยัด (3) ซื่อสัตย์ (4) มีวินัย (5) สุขภาพ (6) สะอาด (7) สามัคคี (8) มีน้ำใจ

หลักพัฒนาปัญญาและสังคม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสายฤดี วรจิโรคาทร และคณะ (2552) ได้ทำการศึกษาคณะคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบว่า ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้ โดย ผู้นำชุมชนปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน เช่น โต๊ะอิหม่ามบุญเสริม หนูทอง เป็นผู้ใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ จนกลายเป็นที่ยอมรับนับถือของทั้งเด็ก วัยรุ่นและผู้ใหญ่ในชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จนสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์

ของชุมชนบ้านชะวีย์ จากหมู่บ้านค้ายาเสพติดให้กลายเป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง ได้สำเร็จสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนทุกแขนง ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา โดยการเป็นตัวอย่างที่ดี หรือนำเสนอแต่พฤติกรรมที่ดีงามและสอดคล้องกับแนวคิด คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิต จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายในประเทศ พบว่า คุณธรรม จริยธรรมสำหรับบัณฑิต ควรประกอบไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพ

คุณธรรมจริยธรรมระดับก้าวหน้า ซึ่งประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลกคุณธรรมจริยธรรมเชิงรุก ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการชี้แนะและส่งเสริมสังคมให้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรมเป็นเลิศ ซึ่งประกอบไปด้วย เป็นผู้อุทิศงานเพื่อส่วนรวม สละตนเพื่อสังคม ท้องถิ่น สละตนเพื่อสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

สำหรับกาวิจัยนี้เป็นการค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากการจารึกและด่างไว้ซึ่งหลักฐานนั้นด้วยภาษาที่ยากยิ่งคือภาษาบาลีแต่ได้มีการอนุรักษ์ไว้ตามหลักภาษาเพื่อให้เกิดความสละสลวยซึ่งในงานนิพนธ์นี้มีหลักธรรมที่น่าสนใจและเหตุการณ์ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างสำหรับการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนและพัฒนางานรวมทั้งองค์กรที่ต้องการพัฒนาด้วยหลักการด้านพระพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขา คือ สมถิ ปัญญา หลักสังคหวัตถุ ที่ปรากฏออกมาจากองค์กรปกครองในอดีตเช่นการครองเมืองของพระนาคามเทวี การต่อสู้แข่งขันด้วยการก่อพระเจดีย์แทนที่จะฆ่ากัน การจารึกอักษรเพื่อรักษาธรรมะของพระพุทธเจ้าให้ดำรง

สืบต่อไป การให้ลูกหลายบวชศึกษาพระธรรมเพื่อเป็น
การแสดงถึงความเข้าใจยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา
ว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดั่งงามเหมาะแก่การ
เอาเป็นแบบอย่าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในพื้นที่เครือข่ายด้านการวิจัย

เชิงคุณภาพเช่นร่วมมือกับเครือข่ายของสำนักวัฒนธรรม
และกรมศิลปากรเพื่อให้เกิดความเป็นสากลต่อไป

ให้มีการทดลองหลังจากได้รับผลการวิจัยแล้ว
ควรมีการนำไปทดลองเพื่อเป็นแนวทางโดยการร่วมมือ
กับสถาบันหรือองค์กรเครือข่ายเช่นวัดให้เกิดผลเป็น
รูปธรรมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน**. กรุงเทพฯ: บริษัทส่งเสริมการศึกษาและ
จริยธรรม.
- ปริญญา เห็นสุข. (2549). **การสื่อสารและการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต นักศึกษาระดับ
อุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ. (2552). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง คุณธรรม
จริยธรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัวมหาวิทยาลัย
มหิดล.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). **รายงานการวิจัย. โครงการวิจัย
คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาแผนพลังแผ่นดินเชิงธรรม.
- อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. (2548). **สถานภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
ของคนไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.